

Ungdomars köns- och identitetsarbete på Internet

Malin Sveningsson

malin.sveningsson@kau.se

Institutionen för Kultur och Kommunikation, Karlstads universitet

Paper från ACSIS nationella forskarkonferens för kulturstudier, Norrköping 13–15 juni 2005.

Konferensrapport publicerad elektroniskt på www.ep.liu.se/ecp/015/. © Författaren.

Abstract

Mötesplatserna på Internet drar till sig många människor, och framför allt är ungdomar stora användare. En av de mest populära svenska mötesplatserna på Nätet är Lunarstorm, som varje vecka besöks av så många som 81% av alla svenska ungdomar mellan 15 och 20 år. Användandet av mötesplatser på Nätet gör att de vuxnas inblick i och kontroll över vad ungdomarna gör på sin fritid minskar, vilket ibland kan leda till moralisk panik. Under 2002 figurerade Lunarstorm i svenska medier. Det började med en serie artiklar som beskrev media hur tonårsflickor blivit kontaktade på Lunarstorm och övertalade att ställa upp för pornografiska bilder. Detta ledde vidare till en diskussion om hur tonårsflickorna framställde sig på Nätet, och det påstods att de ofta publicerade sexuellt utmanande bilder på sig själva.

Mediediskursen kring Lunarstorm väcker frågor om kvinnors sexualitet, som ofta setts som ett hot, både mot kvinnorna själva och mot samhället i stort. Kvinnors sexualitet erkänns ofta inte ens, utan det antas allmänt att de fallit offer för män som utnyttjar dem. Men är det möjligt att detta kan ha förändrats i dagens samhälle? Hur ser unga kvinnors attityder till sexualitet ut idag? Och vilken roll spelar mötesplatser på Nätet i dessa attityder? Kan mötesplatser på Nätet möjligen ses som ett rum där unga kvinnor på ett relativt säkert sätt kan experimentera med och utforska sexualitet och könsidentitet, och där ett uppvisande av kroppen kan ske, kanske på ett annat vis, och med delvis annan mening än i kontexter utanför nätet? En annan sida av problemet är att samtliga mediehistorier har handlat om tjejer och unga kvinnor, medan tonårspojkarnas framträdanden och självpresentationer inte problematiserats och diskuterats över huvud taget. Men mötesplatser på Nätet innebär nya möjligheter även för dem att utveckla sina identiteter, experimentera med sexualitet och pröva ut nya, alternativa könsidentiteter – identiteter som de annars kanske inte skulle ha kunnat pröva på grund av krav och förväntningar från sin omgivning.

Syftet med denna studie är att se på de olika sätt varpå unga män och kvinnor presenterar sig själva på Lunarstorm. Vilka aspekter av sig själva väljer användarna att lyfta fram i sina självpresentationer? Framställs kön och sexualitet på stereotypa sätt eller uppmuntrar mediet till uttryckandet av nya alternativa former?

Inledning

Internet har kommit att innebära nya möjligheter för oss att söka information och att kommunicera med varandra, men också nya sätt att mötas och skapa relationer till andra individer. Internets mötesplatser drar till sig många människor, och det är framför allt ungdomar som är stora användare. En av de mest populära svenska mötesplatserna på Nätet är Lunarstorm. Även om det finns vuxna medlemmar så är det ändå ungdomar som utgör den allra största gruppen bland användarna¹. Av alla svenska ungdomar mellan 15 och 20 år besöker så många som 85% Lunarstorm varje vecka och 25% varje dag, vilket gör Lunarstorm till Nordens mest

1 Medelåldern bland användarna är 18.

trafikerade sajt. Lunarstorm är också den sajt som svenska ungdomar tillbringar längst tid på – i genomsnitt 45 minuter per dag².

Användandet av mötesplatser på Nätet gör att de vuxnas inblick i och kontroll över vad ungdomarna gör på sin fritid minskar, vilket kan leda till moralisk panik (Cohen, 1972). Under 2002 figurerade Lunarstorm i svenska medier. Det började med en serie artiklar som beskrev hur tonårsflickor blivit kontaktade på Lunarstorm och övertalade att ställa upp för pornografiska bilder. Detta ledde sedan vidare till en diskussion om hur tonårsflickorna framställde sig och agerade på Nätet, där det påstods att de ofta betedde sig sexuellt utmanande.

Mediediskursen kring Lunarstorm väcker frågor om kvinnors sexualitet, som ofta setts som ett hot, både mot kvinnorna själva och mot samhället i stort. Kvinnors sexualitet erkänns ofta inte ens, utan det antas allmänt att de fallit offer för män som utnyttjar dem. Tjejerna utmålas som oskyldiga offer som blir *utnyttjade* och *lurade*, medan männen å andra sidan är *listiga*. Visst förekommer det att tjejer utnyttjas och övertalas till att ställa upp på saker de kanske egentligen inte vill, men problemet är att rapporteringen är ganska ensidigt fokuserad. I stort sett reproducerar den bilden av kvinnan som svag och (sexuellt) passiv och mannen som stark och (sexuellt) aktiv. Frågan är dock om det är möjligt att detta kan ha förändrats i dagens samhälle. Hur ser unga kvinnors attityder till sexualitet ut idag? Och vilken roll spelar mötesplatser på Nätet i dessa attityder? Kan mötesplatser på Nätet möjligen ses som ett rum där unga kvinnor på ett relativt säkert sätt kan experimentera med och utforska sexualitet och könsidentitet, och där ett uppvisande av kroppen kan ske, med delvis annan mening och andra konsekvenser än i kontexter utanför nätet?

En annan sida av problemet är att så gott som samtliga mediehistorier har handlat om tjejer, medan tonårspojkars framträdanden och självpresentationer inte problematiserats och diskuterats över huvud taget. Men mötesplatser på Nätet innebär nya möjligheter även för dem att utveckla sina identiteter, experimentera med sexualitet och pröva nya, alternativa könsidentiteter – identiteter som de annars kanske inte skulle ha haft tillgång till på grund av krav och förväntningar från sin omgivning (se t.ex. Bertilsdotter, 2003).

Teoretiska utgångspunkter

I det moderna samhället har individer ett mycket vitt spektrum av valmöjligheter, men samtidigt finns det få riktlinjer för hur de ska välja (Giddens, 1991). Detta dilemma gäller kanske speciellt för unga människor. Tonåren är en tid då utforskandet av identiteten är centralt, då man tar reda på vem man egentligen är eller vem man vill vara. Unga människor av idag är inte bundna av de begränsningar som regler och normer från traditioner utgör, och detta innebär en frihet för dem att utforma sina egna liv (Ganetz, 1992). Men det innebär också att de står utan det stöd som traditionerna kan utgöra för en individs livsval. Dagens ungdomar förväntas ta beslut och utarbeta identiteter på egen hand, i en värld där auktoriteternas makt har minskat, och där det samtidigt finns ett överflöd av möjliga identiteter att välja mellan. Detta upplevs kanske som särskilt svårt för unga kvinnor som måste handskas med olika, sinsemellan motstridiga idéer om vad femininitet är, och vad det innebär att vara kvinna (Göthlund, 1997). Å andra sidan är frågor om maskulinitet och vad det innebär att vara man också många gånger komplicerade och motstridiga (se t.ex. Andreasson, 2003; Hammarén, 2003).

Vägen till självständighet, säger Ganetz (1992), går genom experiment. Att vara en ung man eller kvinna innebär att se sitt liv kontrolleras av andra. Det är inte bara föräldrar som har denna makt, utan även institutioner som skolor och fritidsgårdar. Därför, menar Ganetz (ibid.) är ett av kännetecknen för ungdomskulturer just sökandet efter fria platser, där man kan bestämma över sig själv, och umgås med sina jämnåriga, fritt från inblandning från vare sig föräldrar eller vuxna representanter från institutioner och myndigheter. Dessa platser, fortsätter

2 Dessa siffror är enligt Lunarstorms egen statistik som fanns på www.lunarworks.se 2005-06-01.

Ganetz, är nödvändiga i unga individers sökande, experimenterande och utformandet av en egen identitet.

De fria platser som pojkar vistats på har traditionellt sett varit platser i den offentliga miljön, såsom gator och torg. För flickor och kvinnor å andra sidan, har dessa platser ofta ansetts som riskfyllda, så synlighet i det offentliga rummet har ofta varit ett manligt privilegium (Lewis, 1993). Flickor har istället huvudsakligen sökt sina fria rum i hemmet, i shoppingcentra, eller andra platser som erbjuder en viss säkerhet, men som å andra sidan också är övervakade på ena eller andra sättet. Internet kan här ha en viktig funktion att fylla, då det å ena sidan är en offentlig och oövervakad arena, men som samtidigt uppsöks från (fysiskt) säkra platser som hemmet, skolan eller biblioteket. Här är det dock viktigt att nämna att frågor om fysisk säkerhet inte bara är relevant för kvinnor. Män som uppvisar alternativa könsidentiteter, eller på annat vis avviker från eller utmanar den hegemoniska maskuliniteten (Connell, 1995) kan också dra fördel av den fysiskt trygga miljö som internet erbjuder, för att slippa riskera fysiska repressalier som en konsekvens av sina framträdanden. Detta paper tar som sin utgångspunkt att mötesplatser på internet kan fungera som sådana fria platser – platser där unga människor kan utforska och experimentera med sina identiteter – där de kan testa olika sätt att vara som man eller kvinna, eller kanske någonting mitt emellan.

Syfte

Studien som presenteras i detta paper är en del i ett större projekt med syftet att se på vilken funktion Lunarstorm fyller i unga mäns och kvinnors identitetsarbete, med fokus på könsidentitet och sexualitet. Projektet består av tre delstudier där det i tur och ordning undersöks 1) hur ungdomar presenterar sig själva, 2) hur de resonerar kring egna och andras presentationer och 3) hur de ser på möjligheterna att utforska och experimentera med (köns)identitet och sexualitet på jämfört med utanför Nätet. Det material som presenteras i detta paper är hämtat från delstudie 1, som behandlar frågor om vilka aspekter av sig själva som användarna väljer att lyfta fram i sina självpresentationer på Lunarstorm, om kön och sexualitet framställs på stereotypa sätt eller om mediet uppmuntrar till uttryckandet av nya alternativa former.

De olika typer av aspekter som framträdde i presentationerna kan klassificeras till följande kategorier: Relationer, Fritidsintressen, Politiska åsikter, Sinnessämning, samt Status. Detta paper kommer att fokusera på en av dessa kategorier, nämligen den om relationer till andra individer. Det rör sig här om en inledande beskrivning av kategorin, men en första ansats till analys görs också.

Metod

Denna studie utgör första steget i ett större projekt, och bestod i att göra en inledande översikt över innehållet i användarnas självpresentationer. På Lunarstorm har alla användare sitt eget "krypin". Krypnet är en egen plats, där användarna dels presenterar sig själva och dels samlar resurser som de vill dela med sig av till andra. Det är dessa krypin som har tagits som utgångspunkt för analyserna. Rampopulationen bestod av manliga och kvinnliga användare i åldern 15–20 år. 50 användare från vardera årskull valdes ut, vilket resulterade i totalt 500 krypin.³

3 Ett visst bortfall finns, beroende på att ett fåtal användare helt enkelt hade hunnit avsluta sitt medlemskap under tiden som gick mellan insamlandet och analysen av materialet. Det finns också ett bortfall som består i att några användare hade hunnit gå från en åldersgrupp till en annan (dvs hinna fylla år) under ett uppehåll som gjordes under den tid då datainsamlingen pågick, och alltså återfinns i 2 olika ålderskategorier. Därför gjordes en komplettering i efterhand om sammanlagt 9 krypin tillhörande: 5 18-åriga tjejer, 2 19-åriga tjejer, 1 18-årig kille och 1 19-årig kille.

Urval

För att hitta de 50 krypinen i varje kategori användes Lunarstorms ”hitta vänner-funktion” (”spana”). Där kan man specificera vilken typ av användare man vill söka efter (kön, ålder, bostadsort). Alla fält lämnades här tomma utom ålder och kön, där det i tur och ordning specificerades tjejer 15, 16, 17, 18 och 19 år, varpå samma procedur gjordes om för killar. Varje sökning resulterade i en lista över 50 användare inom varje ålder/kön-grupp. Denna procedur valdes för att få ett urval som inte favoriserade användare som är inloggade under samma tider som jag, som är från en viss del av landet eller som tillhör en viss kompisgemenskap. Målet var att i brist på ett slumpmässigt urval ändå få ett urval så spritt som möjligt mellan olika typer av användare. Den enda systematiska egenskapen som finns hos de användare som valdes ut var att de typiskt sett kommer att vara mycket aktiva användare. Detta kommer sig av att ”spana-funktionen” automatiskt bara visar upp de 50 användare med högst användarstatus. Statuspoäng ges för ett antal olika anledningar, t.ex. antal gånger man loggat in, antal meddelanden man sänt till andra medlemmar, antal gästboksinlägg man fått, antal dagboks-inlägg man skrivit etc. I korthet kan man alltså säga att statuspoäng ges i enlighet med hur aktiv en användare är och hur mycket han/hon bidrar till gemenskapen. I vissa fall skulle ett sådant urval vara problematiskt, men i just denna specifika studie ser jag inte denna bias som speciellt allvarlig. Det var trots allt aktiva användare som var målgruppen för studien, även om det kanske inte nödvändigtvis hade behövt vara de *mest* aktiva.

Avgränsningar

Varje krypin består av 13 undersidor. Vissa användare använder och skapar innehåll i alla dessa undersidor, medan andra inte skapar något överhuvudtaget. Alla användare har en presentationssida (”press”). Pressen kan beskrivas som startsidan, och är den sida som andra kommer till om de klickar på en användares namnlänk. Det är på pressen som det första intrycket skapas, och där det avgörs om besökaren ska gå vidare och titta på de andra undersidorna i krypinet, skriva i gästboken eller ta andra initiativ till kontakt. Det varierar dock hur mycket information användarna väljer att publicera på pressen. Vissa användare lägger inte ut någon information alls, förutom användarnamnet (vilket för övrigt sköts automatiskt av systemet). Andra har mycket detaljerade berättelser om sig själva, sin bakgrund och sina intressen. De flesta användare ligger förstås någonstans mittemellan dessa ytterligheter. Utöver pressen finns ytterligare 12 undersidor: gästbok, dagbok, vänner, klubbar, rötter, quiz, listor, kollage, prylar, rajraj, score och status.

En avgränsning som gjordes var att bara inkludera tre av undersidorna i analysen:

- 1) ”Press”. Pressen (presentationen) kan beskrivas som varje krypins index-sida. Det är framför allt här som användarna presenterar och beskriver sig själva för andra användare. Om det material som läggs i de andra undersidorna kan leda till en fördjupad bild av användaren, så kan pressen beskrivas som den plats där det första intrycket skapas. Det är tydligt att användarna är medvetna om detta och många användare lägger mycket tid och tankemöda på att utforma den bild de ska visa upp utåt. De allra flesta (411 personer eller 82% ur urvalet) lägger ut foton på sig själva på pressen. De presenterar också ofta sig själva med sina riktiga namn, bostadsort, skola, intressen, favoritmusik, namn på vänner och familj. Det är också vanligt att de länkar till vännerens krypin eller till webbsidor utanför Lunarstorm.
- 2) ”Prylar”. Här lägger användarna ut framför allt foton, men också texter, teckningar, ljudfiler, filmsnuttar, länkar till webbsidor och andra typer av material kan förekomma.

- 3) ”Kollage”. Kollagesidan är visserligen bara tillgänglig för de användare som har en tilläggstjänst, och alltså betalar en liten slant för sitt medlemskap⁴. Det visade sig dock vara så utbredd bland de användare vars krypin analyserades att även kollagen togs med i analysen i de fall användaren hade något. Ett kollage fungerar i princip som ett fotoalbum. Skillnaden mot krypinet är att man har bättre överblick över bilderna och kan se miniatyrbilder, till skillnad från i ”prylar” där man måste klicka på länkar för att kunna se bilderna. Användarna har också betydligt större diskutrymme till sitt förfogande, vilket gör att de får plats med många fler bilder.

Databearbetning och analys

De tre respektive undersidorna för varje krypin analyserades först med webbplatsanalys (Karlsson, 2001). Startpunkten togs därvid i varje krypins press. Där beskrevs alla beståndsdelar, som texter, länkar, bilder och andra grafiska element, liksom den grafiska designen, färger på bakgrund, text, länkar och andra beståndsdelar. Länkar följdes från pressen och de sidor de ledde till beskrevs i korthet. För varje krypin identifierades vilka (om några) egenskaper av sig själv som användaren lyft fram i pressen, vad det var som presentationen handlade om. För undersidorna ”prylar” och ”kollage” gjordes en inventering och en liknande klassificering av innehållet.

Varje krypin beskrevs med mellan 200–750 ord, och klassificerades efter vilka egenskaper som lyftes fram, i termer av användarnas ”orientering” eller ”inriktning”. Jag valde att inte begränsa mig till ett visst antal egenskaper per sida, utan samtliga egenskaper som gavs uttryck togs upp. Detta gör att antalet egenskaper per sida varierar från 0 som minst till 23 som mest, med ett genomsnitt på 4,27 och en median på 4:

Tabell 1.

Antal egenskaper	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ,00	27	5,4	5,4	5,4
1,00	53	10,6	10,6	16,0
2,00	68	13,6	13,6	29,6
3,00	82	16,4	16,4	46,0
4,00	72	14,4	14,4	60,4
5,00	54	10,8	10,8	71,2
6,00	43	8,6	8,6	79,8
7,00	40	8,0	8,0	87,8
8,00	18	3,6	3,6	91,4
9,00	17	3,4	3,4	94,8
10,00	12	2,4	2,4	97,2
11,00	5	1,0	1,0	98,2
12,00	3	,6	,6	98,8
13,00	3	,6	,6	99,4
15,00	1	,2	,2	99,6
19,00	1	,2	,2	99,8
23,00	1	,2	,2	100,0
Total	500	100,0	100,0	

4 Medlemskap i Lunarstorm är gratis, men det finns vissa funktioner som bara är tillgängliga för betalande medlemmar, och kollage är en av dem. Tilläggstjänsten kostar från 15 kr/mån, beroende på hur mycket man vill inkludera.

Jag har arbetat induktivt på så vis att jag startade med ett tomt papper för att låta aspekterna själva framträda ur materialet. När det gäller vilka krypin som bedömdes lyfta fram vilka aspekter så arbetade jag inledningsvis efter kriteriet att ett enkelt omnämmande av typen ”har flickvän”, eller ”går x-linjen på y-gymnasiet” inte var tillräckligt för att kryptinet skulle klassificeras som att vara orienterat mot romantiska relationer, respektive utbildning. För att det skulle göra det krävdes att aspekten framställdes som viktig för användaren, och en central punkt i hans/hennes liv. Jag upplevde dock att gränsdragningarna blev för vaga och klassificeringarna för subjektiva med detta arbetssätt, så jag övergick istället till att arbeta efter dikotomierna förekomst-*ej* förekomst, och i analysen då inte lägga någon vikt vid i hur hög grad en viss aspekt lyftes fram. Materialet, med samtliga identifierade aspekter, kodades sedan i SPSS, varpå kvantitativa analyser gjordes (huvudsakligen frekvenser och korstabuleringar). Utöver detta har vissa ansatser till mer kvalitativa innehållsanalyser av materialet gjorts.

Jag kan inte på något vis veta om de egenskaper som lyfts fram i kryptinen verkligen överensstämmer med verkliga känslor och prioriteringar hos användarna. Det som upplevs som allra viktigast för en användare kanske inte nämns överhuvudtaget. Här vill jag dock återerindra om syftet med studien: att se på hur ungdomarna presenterar sig själva på Lunarstorm, och vad de väljer att lyfta fram. Hur presentationen på Nätet sedan förhåller sig till verkliga känslor och prioriteringar får bli ämnet för en annan studie.

Studien är fortfarande pågående och hittills har en översiktlig analys gjorts av de 500 kryptinen (se Sveningsson, 2005). I detta paper kommer resultatet från en del av denna översikt att redovisas och fördjupas, nämligen den som rör relationer mellan människor.

Att mäta stereotyper

Att kategorisera och beskriva innehållet i ungdomars presentationer av sig själva är något som låter sig göras utan större problem, men hur går man egentligen tillväga för att mäta huruvida de presentationer som görs speglar en stereotyp bild av könen eller inte? Jag har i detta paper valt att inrikta mig på den könsstereotypa bild enligt vilken kvinnor är mer relationsinriktade än män, och som kan beskrivas i följande antaganden:

Fler kvinnor än män är relationsinriktade.

Kvinnor uttrycker starkare känslor än män för de personer de har relationer till.

För att undersöka antagande 1 gjordes en analys av kvantitativa data. För att undersöka antagande 2 jämfördes data från den första kodningen, där det krävdes en stark betoning på aspekten i fråga för att den skulle klassas som sådan, med data från den andra kodningen, där jag arbetade efter dikotomin förekomst-*ej* förekomst.

Vad gäller återgivandet av en stereotyp bild av sexualitet så får detta tillsvidare definieras som en framställning av heterosexualitet som det enda möjliga alternativet.

Forskningsetiska överväganden

Jag har tagit min utgångspunkt i Association of Internet Researchers rekommendationer (Ess, 2003), enligt vilka material från Internet kan få samlas in och analyseras utan informerat samtycke under villkor att arenan som materialet hämtas från är offentlig, samt att materialet som hämtas inte är känsligt (se även Sveningsson, 2003). Alla namn och övriga uppgifter som förekommer i kryptinen, som skulle kunna identifiera kryptinets ägare eller personer som de refererar till, har blivit ändrade. Även om mina tolkningar till stor del stöder sig på material som foton har jag i denna studie valt att inte återge dem, då jag för närvarande inte ser hur detta skulle kunna göras utan att riskera att enskilda personer identifieras.

Resultat

Av de kategorier som framträdde i materialet var den i särklass största den som rörde relationer av olika slag. Så många som 196 (78%) av tjejerna och 143 (57%) av killarna lyfte fram en eller flera underkategorier ur den övergripande kategorin ”relationer” i sina krypin.

Den övergripande kategorin relationer kan i sin tur delas in i 3 olika underkategorier: vänner, familj och romantiska relationer. Av de tre underkategorierna var ”vänner” den största, med sammanlagt 269 förekomster (53%), följt av ”romantiska relationer” med 162 förekomster (32%) och sist ”familj” med 107 förekomster (21%). Som vi kan se i tabellen nedan finns det en viss skillnad mellan killar och tjejer, som består i att tjejerna i större utsträckning valt att lyfta fram relationer med andra människor i sina presentationer. Detta gäller för samtliga åldersgrupper och i samtliga tre typer av relationer.

Tabell 2.

	Kvinnor		Män		Total
	Count	% within gender	Count	% within gender	
Friends	164	65,6%	105	42,0%	269
Romantic	105	42,0%	57	22,8%	162
Family	70	28,0%	37	14,8%	107

I det följande ska vi ta en lite närmare titt på hur de respektive underkategorierna kan se ut – hur en orientering mot de olika typerna av relationer ges uttryck och vad det kan säga om användarna, om Lunarstorm, och ibland om internetmediet som sådant.

Vänskapsrelationer

Även om ett kypin visserligen kan beskrivas som en egen plats i webbgemenskapen så ägnas ofta relativt stor plats till andra personer än användaren själv. Vänner, till exempel, upptar en mycket framträdande plats i en mycket stor del av kypinen. Vänskapsrelationer framhävs på liknande sätt i hela materialet, bland både tjejer och killar i alla åldersgrupperna. En orientering mot vänner kan dels uttryckas i bild genom att foton föreställande vännerna publiceras i ”prylar” och ”kollage”. Det kan också uttryckas i ord, och det är mycket vanligt att vänner lyfts i form av listor som publiceras redan på press-sidan:

OWAAAH!

Underbara!

Ludda, Yvette, Ida, Kim, Linda & Joel ♡

Ibland sker det som ovan, med vännernas ”riktiga” tilltalsnamn, men oftare är det är deras användarnamn på Lunarstorm som listas, och i samband med det infogas även länkar till vännernas respektive kypin:

Mina Lovely Friends..Vad skulle jag vara utan er?

NeOnia

Tiida

cerasulltull

sweet_marie

pO1s0on

go_gove

FunKyThing

bigsys

DevotedToLove

marwin_82

[oO ElinPelin Oo](#)
[LillRevan](#)
[nalle go girl](#)
[PankiTinkiTaka](#)
[Lillsis](#)
[Panama Tjejen](#)
[mumlan89](#)
[Anna fn](#)
[reakan](#)
[CykelSnabeldraken](#)
[muuura](#)
[lillorgla](#)
[avreagera](#)
[corren](#)
Puss på er!! //Elin*

Länkningar till vänners sidor är som regel ömsesidiga, då vännerna oftast länkar tillbaka. På så sätt kan man nästan se det som en typ av webbring – grupper av användare som sinsemellan länkar mellan sina respektive webbsidor – eller kanske en gemenskap inom gemenskapen⁵. Även om Lunarstorm är en mycket stor webbgemenskap med över en miljon medlemmar⁶, så skapar användarna ändå små grupper i det stora, med vänner som de håller sig till. Denna tendens till uppsplittring i subgrupper överensstämmer också med tidigare forskning om internetgemenskapers dynamik (se t.ex Sveningsson, 2001a). Vännerna kan i och för sig vara enbart nätvänner, men är ofta personer från samma bostadsort, vilket tyder på att det handlar om vänskapsrelationer som funnits redan före tiden på Lunarstorm, och som samexisterar med relationen på nätet. Lunarstorm blir alltså ytterligare en arena där redan existerande kompisgrupper kan träffas och interagera, samtidigt som det finns möjligheter att komma i kontakt med och etablera relationer till nya människor. Här ser vi ett exempel på hur inte bara människors medieanvändning utan också användning av olika kommunikationskanaler i ökande utsträckning konvergerar. Som Miller & Slater påpekade redan 2000 så är det inte längre meningsfullt att tala om livet på Nätet som separerat från det ”vanliga” livet utanför, utan de båda sfärerna flätas i allt ökande utsträckning ihop, och användarna kanske inte ens ser platserna som speciellt annorlunda. Som Parks & Floyd (1996) uttrycker det: miljöerna på Nätet har blivit ”just another place to meet”.

Utöver praktiken med att lista sina vänner är det också vanligt att användarna skriver en hälsning till, eller ett par rader om sina vänner på press-sidan. Detta görs som regel bara för de allra närmaste vännerna, och längre listor med namn på vänner kombineras ofta med en mindre grupp utvalda bästisar som får några vackra ord skrivna om sig:

finns ingen som du. du ska veta att det du gör för mig sätter sig direkt i mitt hjärta. hoppas att du vet vad du betyder för mig Annis.

Angela, vad skulle jag göra utan dej? Du betyder mkt för mej! Älskar dej vännen! **Ida**

Här kan vi se ett exempel på något som uppmärksammats i annan Internetforskning (se t.ex. Sveningsson, 2001a), nämligen att Internetmediet tenderar att uppmuntra ett ökat uttryckande av känslor och ömhetsbevis. De starka manifestationerna av känslor kan ha flera förklaringar. I vissa internetarenor kan det faktum att användarna kanske inte känner varandra så väl, eller inte vet vem andra är i sina identiteter utanför nätet, göra att de inte är rädda för vad andra ska

5 För forskning om webbringar och länkningars olika möjliga betydelser, se tex Ladendorf, 2002.

6 Lunarstorm hade i juni 2005 1,2 miljoner aktiva medlemmar, definierat som medlemmar som varit inloggade under de senaste 4 månaderna.

tycka. Det finns också studier som visar hur användare av just denna anledning känner att de vågar öppna sig vid ett långt tidigare stadium och dela med sig av personlig information (Van Gelder, 1991; Sveningsson, 2002) eller rent allmänt ta ut svängarna lite extra (Sveningsson, 2001a). Men i det här fallet verkar det ju faktiskt som om många av användarna faktiskt känner varandra i livet utanför Lunarstorm, så den förklaringen håller kanske inte fullt ut här.

En annan möjlig förklaring till den stora mängden känslouttryck kan istället ligga i mediets icke-kroppsliga natur. I den allra första fasen av internetforskning menade forskare att datormedierad kommunikation inte lämpade sig för emotionellt innehåll, på grund av avsaknaden av "social context cues" (se t.ex. Sproull & Kiesler, 1991; Dubrovsky, Kiesler & Sethna, 1991). Det verkar som om dessa forskare visserligen hade rätt i fråga om de förutsättningar som mediet innebär, men inte i fråga om de konsekvenser de får för interaktionen. Människan är nämligen både anpassningsbar och uppfinningsrik, och användarna av internetmedier började tidigt uppfinna olika sätt att kompensera för bristen på fysisk information, t.ex. i form av smileys och emoticons och andra sätt att tillföra betoningar och nyanser till de skrivna orden (se t.ex. Ma, 1996; Hård af Segerstad, 2000; Sveningsson, 2001a). Det faktum att internetkommunikation ofta innehåller mycket emotionellt innehåll, kramar och ibland överdrivet entusiastiska hälsningar och stora gester kan alltså tolkas som ett sätt att kompensera för den information som annars ges via syn och hörsel (Sveningsson, 2001a: 224ff). Datormedierad kommunikation tillåter visserligen nyanser, men inte i lika stor utsträckning som vid kommunikation med större mått av "social presence" (Short, Williams & Christie, 1976) som till exempel samtal ansikte mot ansikte, eller till och med telefonsamtal⁷.

En tredje möjlig förklaring, slutligen, ligger i de normer och konventioner för internetkommunikation som skapats för vissa andra internetarenor, speciellt de som ägnas åt social samvaro som t.ex. chatt (se t.ex. Sveningsson, 2001a). I sådana miljöer är manifestationer av känslsamhet, med ord som "puss" och "kraamar i mängder" i var och varannan mening, helt enkelt en del av den vardagliga jargongen. Eftersom internetarenor inte kan ses som separata och isolerade enheter, och eftersom andra normer och konventioner vad gäller uttrycksätt och jargong också har spridit sig mellan olika internetarenor, är det troligt att vi även här har en förklaring till den känslsamhet med vilken vänner presenteras i enskilda användares kryptin.

Sammanfattningsvis kan sägas att vännerna i många fall tilldelas en mycket framträdande plats i kryptinet – ofta redan på press-sidan, som ju kan beskrivas som kryptinets förstasida. Vänner är alltså något som användarna gärna vill lyfta fram i sina självpresentationer. Det faktum att praktiken är så utbredd kan tolkas som att det förknippas med status att ha en stor bekantskapskrets; att ha många vänner och bekanta måste hur som helst åtminstone betraktas som något önskvärt. Detta har också iakttagits i andra miljöer, utanför Nätet. Kanske gäller detta ideal främst för tjejer och kvinnor, vilket ju också tjejernas större andel kryptin med referenser till personliga relationer tyder på. När det gäller Lunarstorm så uppmuntras etablerandet av vänskapsrelationer emellertid ytterligare genom att statuspoäng till stor del utdelas efter hur mycket man interagerar med andra användare, och därmed i förlängningen också efter hur många vänner man har.

Det finns dock ingen regel utan undantag. Av de användare som klassificerats som orienterade mot vänner är det inte alla som väljer att presentera sina vänner vid namn. Det är t.o.m. relativt vanligt att avsiktligt utelämna namn, som i följande fall:

mina vänner finns i hjärtat o inte på nån press

Som i alla andra sammanhang är praktikerna alltså inte enhetliga – även dessa användare väljer ju faktiskt att lyfta fram sina vänner i sin självpresentation, även om dessa inte synliggörs

7 Med social presence avses en kommunikators känsla av en samtalspartners närvaro.

och framhävs på samma sätt som då användaren publicerar listor över namn. I citat som det ovanstående kan man däremot ana en viss kritik mot dem som väljer att lista namnen på sina vänner. Här kan vi se en parallell till vad Sveningsson (2001a) skriver om olika, ibland konflikterande praktiker och ideal som råder inom de respektive subgrupperna inom en viss inter-
netarena. Citatet ovan kan också aktualisera en diskussion om autenticitet, då det kan tolkas som om det ses ett motsatsförhållande mellan att ha vännerna i hjärtat och att publicera deras namn på pressen. Vad dessa användare vänder sig emot är kanske praktiken att använda sina vänner som ett sätt att uppnå status, eller så är det bara en markering av det inre som varande viktigare än det yttre. Enligt detta synsätt är det inte nödvändigt att nämna sina vänner med namn – de vet ändå vilka de är:

•••• Till mina vänner ••••
Tack för att ni är mina vänner,
Tack för att ni fick mig att le igen,
Tack för att ni fanns där när jag inte mådde bra,
Tack för att ni lyssnade på allt jag sa.
Att jag lever kan jag nog tacka er för..
som stöttade och hjälpte mig.
Jag älskar er för allt ni gjorde
och jag hoppas jag behandlat er som jag borde
med kärlek och respekt
för att ni mig till livet väckt

Ni vet vilka jag menar.....Älskar er!!!!

Familjerelationer

En orientering mot familj uttrycks på liknande sätt som orientering mot vänner. Den kan framgå av publiceringen av foton på familjemedlemmar i ”prylar” och ”kollage”, men den kan också lyftas fram i självpresentationen redan på press-sidan. En skillnad är dock att familjemedlemmar och släktingar oftast inte listas på samma sätt som vännerna. På press-sidan kan man ibland se referenser till föräldrar, mor- och farföräldrar, kusiner och syskonbarn, men i de allra flesta fallen är det syskon som lyfts fram och beskrivs, ofta i ordalag liknande dem vi såg i föregående avsnitt:

Detta är min älskade lillebror Emil....han föddes för 13 år sedan...den xx Juni 19xx.
Han är nog det käraste jag har.

Emelie, min syster och idol **Emmiegirl_95**.

Referenser till familjemedlemmar förekommer dock inte speciellt ofta i materialet: i samtliga 500 krypin är det sammanlagt bara 107 krypin där familjerelationer lyfts fram. Genomgående ligger killarna i alla åldersgrupper lägst, medan tjejerna ligger något högre. Även om materialet är för litet och antalet fall alltför få för att man ska kunna uttala sig med säkerhet så verkar det ändå som om referenserna till familjerelationer är något som ökar i takt med att användarna blir äldre (i materialet speglas det i antalet förekomster i de respektive ålderskategorierna: 14–22–28–38–38 för tjejerna och 12–10–12–24–16 för killarna) Det kan kanske vara så att i en fas av vuxenblivande upplevs ett behov att distansera sig från familj och föräldrar, eller åtminstone att *framstå* som om man gjorde det, medan när man väl har åstadkommit en sådan distans och börjat uppnå sin självständiga identitet kan man återknyta banden och på nytt lyfta fram familjemedlemmar i sin självpresentation. Det faktum att det framför allt är

syskonen som lyfts fram talar också för detta. Eftersom ålderskillnaden oftast inte är så stor mellan syskon undviker man problematiken med generationsklyftor och frigörelse från föräldrarna. Vidare finns det möjligheter till en identifiering med syskonen. Syskon kan antingen ses som någon att se upp till (oftast ett äldre syskon) eller att värna och ta hand om (ett yngre, eller ett handikappat syskon). Syskonen blir helt enkelt mer som vänner.

Romantiska relationer

De romantiska relationer som lyfts fram i självpresentationerna ges uttryck på liknande sätt som vänskaps- och familjereationer. Det är till att börja med vanligt att pojkvännen/flickvännen presenteras redan på press-sidan, ibland med foto, men mycket ofta inramat av hjärtan, blommor och andra krusiduller. Fotot eller namnet på pojkvännen/flickvännen ackompanjeras ofta av hälsningar och textsnuttar såsom:

▼ Älskar min Ian!!! Du är mitt allt goding!!! ▼
True love never ends ▼ Pelle + Lia

Fanny Ambjörnsson (2004) för i sin avhandling om gymnasietjejeers genus, klass och sexualitet ett resonemang kring det heterosexuella imperativet, och det heterosexuella förhållandet som en fas i vuxenblivandet. Det är genom att ha ett heterosexuellt förhållande som man genomgår förändringen från barn till vuxen, och den tjej som inte har en pojkvän betraktas ofta som omogen eller barnslig. I detta sammanhang blir det av stor vikt för tonårstjejer att ha en pojkvän. Det åldersintervall som analyseras i detta paper (15–20) speglar förmodligen den fas där detta är som mest centralt. Det gäller dock, menar Ambjörnsson, inte bara att prestera en pojkvän – man måste även presentera honom inför vännerna. Det är nämligen inte nog att ha en pojkvän, man ska också delta i den homosociala gemenskapen med andra tjejer, där man bland annat, eller kanske framför allt, diskuterar sina pojkvänner med varandra. Det är i detta ljus vi kan se den markanta närvaron av referenser till pojkvänner bland de kryptin som analyseras – hela 105 av de 250 tjejerna, eller 42%, väljer att explicit lyfta fram sina pojkvänner som en del i sin självpresentation.

Men det finns också killar som lyfter fram sina flickvänner, vilket ett av citaten ovan ger prov på. Bland killarna lyfts romantiska relationer fram av 57 personer, eller knappt 23% av killarna. Representerar det heterosexuella förhållandet en fas även i killars vuxenblivande, på samma sätt som tjejers, och yttrar det sig i så fall på samma sätt? Är det viktigt även för killar att i homosociala gemenskaper presentera sina heterosexuella prestationer? Här måste nog svaret bli ett ja. Den stereotypa bild som framträder här är förstas killsnack av den typ som förekommer i enkönade, maskulina miljöer som t.ex. i det militära eller i idrottssammanhang, som beskrivs av Andréasson (2003). Det råder i dessa miljöer förvisso ett starkt heterosexuellt imperativ, och kanske kan man även säga att det också för killar gäller att prestera och presentera heterosexuella förbindelser för att bli betraktad som en ”riktig” man (jfr Connells (1995) begrepp ”hegemonisk maskulinitet”, där homosexuella män ses som underordnade).

Enligt den stereotypa bilden är det dock för killar inte så viktigt hur seriösa dessa förbindelser är, utan det är den heterosexuella böjelsen och de heterosexuella erfarenheterna som är det väsentliga. Den stereotypa bilden av killar ser alltså ut på så sätt att killar skulle vara mindre intresserade av den romantiska aspekten av parförhållanden. Förekomsten av material av typen foton på fotomodeller och andra snygga tjejer och killar, samt det explicita uppräknandet av ”tjejer” respektive ”killar” som ett fritidsintresse, som återfinns fr.a. bland 16–18-åriga killar, kan förvisso tyda på att det är viktigt för killar att framstå som orienterade mot heterosexuella förbindelser, även om detta är en relativt liten kategori, med sammanlagt endast 21 förekomster (6 tjejer och 15 killar). Bilden av killar som mindre romantiskt lagda motsägs dock till viss del av mitt material. Låt vara att det är färre killar än tjejer som lyfter

fram sina romantiska relationer (22,8% mot 42%), men de killar som ändå gör det gör det på ett lika romantiskt sätt som tjejerna. En möjlig skillnad är att tjejerna ofta uttrycker sig med fler ord än killarna, och i större utsträckning skriver små dikter och hälsningar av typen nedan:

Älskling! Du är den finaste som finns! Det är i din närhet jag vill vara, för då blomstrar jag som mest. Mitt liv skulle inte vara någonting utan dig, älskar dig!
Sen den 13:e Juli 2001 har jag varit din, och jag är stolt och glad över att kunna säga att jag är din flickvän. PUSS!
Lina

Å andra sidan finns motsvarande typ av hälsning även hos killarna:

ÄLSKLINGEN ◀
den 30/4 -04 blev jag
tillsammans medvärldens bästa flickvän
som jag älskar av
hela mitt hjärta
v Lina v

En annan skillnad är att något fler tjejer än killar uttrycker sin kärlek i termer av beroende av typen ”jag skulle inte överleva utan dig” och ”utan dig är mitt liv värdelöst”, på det sätt som kan ses i det översta av citaten ovan och i citatet nedan⁸:

Utan **dig** är jag inget !
V We're meant to be togheter.
Jag **älskar** dig

Att genom referenser till en pojkvän/flickvän signalera att man är gångbar på den heterosexuella marknaden kan alltså betraktas som statusfyllt bland både tjejer och killar. Men enligt Ambjörnsson (2004) är detta inte tillräckligt, utan åtminstone för tjejer krävs det också att relationen är någotsånär stabil och långvarig. Det är därför inte förvånande att se att många av de användare som lyfter fram romantiska relationer i sin självpresentation faktiskt ger exakta tidsangivelser för när de träffade sin pojkvän, explicit talar om hur länge de varit ihop (t.ex. 5 månader och 7 dagar). Det anges även datum för förlovning och datum för sammanflyttande. Ambjörnsson uttalar sig i sin avhandling i och för sig bara om tjejer, men det verkar emellertid som att även killar har tagit till sig denna praktik, som vi kan se exempel på nedan:

❤️...:Älskar dig Olivia:... ❤️
(foto)
❤️ [liv3](#) ❤️
Anton Enström ❤️ Olivia Erikson
7 månader den 14/8

Det verkar finnas en viss utvecklingstendens i denna underkategori. I tjejernas fall är summan av krypin där romantiska relationer lyfts fram ungefär densamma i alla ålderskategorier med siffrorna 38–38–40–50–44 i de respektive åldersgrupperna. I killarnas fall är motsvarande siffror 18–20–28–24–24. Vi ser alltså i båda grupperna en ökning om 6 personer, men den är proportionerligt större hos killarna (10,5 respektive 33,3).

8 Här skall dock nämnas att kategorin är så liten (5 tjejer och 1 kille) att detta egentligen inte behöver betyda något alls.

Vi kan kanske dra en försiktig slutsats att det kanske inte så mycket är en fråga om att killarna väljer att inte lyfta fram sina romantiska relationer, utan snarare att 15- och 16-åringarna faktiskt varit för unga för att ännu ha bildat några sådana relationer. Det faktum att färre killar än tjejer i urvalet lyfter fram romantiska relationer behöver med andra ord inte tyda på att den stereotypa bild av könen där tjejerna är romantiska och killarna tuffa och känslomässigt avtrubbade fortfarande gäller.

Den stereotypa bilden av killar som mindre intresserade av romantik motsägs alltså till viss del, då det i mitt material för det första är relativt många killar som också lyfter fram sådana aspekter, och de för det andra gör det på samma sätt som tjejerna. Man kan väl i och för sig utgå ifrån att killar och män alltid har visat romantiska känslor inför kvinnorna de har relationer med, men därifrån till att ge röst åt sådana känslor i det offentliga rummet är ett relativt stort steg. Här infinner sig frågan om detta är en generationsfråga och om unga killar av idag har en annorlunda attityd till romantiska relationer och känslor överlag, eller om det är mediet som i större utsträckning tillåter killar att ge uttryck för sådana känslor⁹.

För att återgå till sätten varpå romantiska relationer lyfts fram i kryptinerna så är det mycket vanligt förekommande med foton på pojkvännen/flickvännen i undersidorna pryglar och collage, föreställande denne både ensam och tillsammans med kryptinets ägare. I de flesta fallen inkluderas även bilder föreställandes kramar och kyssar, och några publicerar även bilder på sig och partnern som är mer intima än så¹⁰. Man kan alltså se att mediet erbjuder en möjlighet till exhibitionism, som ibland utnyttjas. Här kan man ställa sig frågan varför. Vad betyder denna praktik och vad kommer den sig av?

En tolkning är i och för sig att miljöerna på nätet faktiskt inte ses som offentliga forum av användarna. Internetmedier kan ju faktiskt ibland ha en sådan inverkan, genom att gränserna mellan vad som är offentliga och privata miljöer suddas ut (Sveningsson et al., 2003). Vidare kan både offentliga och privata utrymmen samexistera inom en och samma webbplats, vilket Lunarstorm är ett typiskt exempel på. Förutom kryptinerna, som väl kan representera om inte en privat miljö så åtminstone en personlig sfär inom en offentlig miljö, så innehåller Lunarstorm diskussionsgrupper, klubbar, chatt och andra publika utrymmen. Även om mycket tyder på att ungdomar av idag är mycket mediekompetenta och resonerar på ett medvetet sätt om olika kommunikationsmediers villkor och förutsättningar, så är det möjligt att de trots detta kan uppleva den gradvisa övergången mellan de offentliga och de privata arenorna som alltför diffus. Enligt detta sätt att se det så skulle de alltså inte vara medvetna om att deras kryptin kan komma att betraktas av andra människor, som kanske t.o.m. är totala främlingar. Men frågan är om detta resonemang håller. För att det skulle göra det krävs att ungdomarna ser sina kryptin med innehåll som privat material, och det verkar de faktiskt inte göra. Ungdomarna lägger ut annonser på sina press-sidor och även i de publika arenorna på Lunarstorm, där de uppmanar andra användare att komma och titta på och kommentera deras foton och dagböcker. De är med andra ord inte bara medvetna om att andra kan komma att betrakta kryptinerna – det verkar som om det många gånger är vad som eftersträvas med publiceringen. Mycket tyder alltså på att många av ungdomarna ser kryptinerna som en möjlighet till exponering i offentligheten¹¹.

En mer trolig tolkning är alltså istället att det är uppfattningen om det privata som förändrats, vad som ska hållas privat och vad som kan visas upp till allmän beskådan. Det kan möjligen vara så att mediegenrer som dokusåpor påverkat värderingar om vad som upplevs som

9 Detta är en fråga som inte låter sig besvaras med den metod som valts i denna delstudie, men som kommer att bli en av forskningsfrågorna som ställs i en kommande delstudie.

10 Jag vill här markera att det inte är fråga om några erotiska bilder, men bilder som helt klart speglar en sensualitet och sexualitet hos dem de föreställer.

11 Detta är också något som nämns av socialsekreterare som i sitt arbete med ungdomar bedrivit fältarbete på Lunarstorm (Englund, personlig kommunikation).

privat och offentligt, och att det numera anses helt i sin ordning att visa fram intimitet och andra aspekter av privatlivet i offentliga forum.

Den heterosexuella normen och gränsöverskridanden

Samtliga av de romantiska relationer i kryptinen, som explicit beskrivs i termer av ett romantiskt förhållande, är heterosexuella. Man kan undra hur det kommer sig – det är trots allt en viss procent av vår befolkning som faktiskt har annan läggning. De homo- eller bisexuella ungdomarna utgör i och för sig en minoritet, men trots detta borde det i så fall ha funnits en viss andel av kryptinen som lyfter fram en annan sexuell orientering än den strikt heterosexuella¹².

En del av detta kan förmodligen bortförklaras med att ungdomarna i den undersökta gruppen fortfarande är så unga att de kanske inte ännu hunnit pröva ut och känna efter vilken sexuell läggning de egentligen har, eller om de har sina funderingar, i alla fall inte gå ut med dem öppet. Men den största förklaringen ligger förmodligen i normer och ideal för vad som anses accepterat, vad som anses statusfyllt och vad som anses stigmatiserande. Som vi sett i diskussionen ovan förknippas heterosexuella relationer som regel med något önskvärt (speciellt om det sker på de villkor som nämns ovan) medan icke-heterosexuella relationer tvärtom i de flesta sammanhang är stigmatiserande, något som i synnerhet gäller för killar.

Även om det inte förekommer mer än en gång i det undersökta materialet att explicita referenser görs till icke-heterosexuella relationer eller begär, så finns det vissa glidningar och oklara gränser. Det finns nämligen möjligheter att tolka in romantiska känslor och sensualitet framför allt i relation till vänskapsrelationer. Under analysens gång var det vid flera tillfällen inledningsvis inte helt klart om en viss samkönad relation skulle tolkas som en vänskaplig eller romantisk relation. Dessa kryptin klassificerades tillsvidare som ”gränsöverskridande av heteronormativitet”. 21 sådana kryptin återfinns bland tjejerna och 10 bland killarna. Fördelningen på åldersgrupperna ser ut som följer: 2–5–2–3–9 hos tjejerna och 0–1–1–4–4 hos killarna, där det gradvisa ökandet med ålder stärker antagandet om den låga åldern som förklaring till den låga frekvensen av uppvisade icke-heterosexuella relationer, praktiker och identiteter.

Gränsöverskridandena kan ta sig olika uttryck. Ibland rör det sig om verbala beskrivningar av väninnan som mer påminner om hur man skulle föreställa sig en kärlekspartner. Det är mycket vanligt att väninnorna beskrivs med ord som egentligen hade kunnat härröra från en romantisk relation, som t.ex. älskling, älskade, underbar och vacker. Det görs också många kopplingar till samhörighet, gemenskap och allmänt välbefinnande förknippat med relationen:

Ingen kan få mig att skratta och må så bra som du kan. Tillsammans klarar vi allt

Det kan ibland vara så att väninnan ges större plats än pojkvännen, både i termer av utrymme och varma känslor. I ett kryptin beskrivs till exempel väninnan med orden: ”Sara du är min älskling”, medan pojkvännen bara får omdömet: ”Ola du är så fin”. I detta specifika kryptin är det också väninnan som figurerar på foton tillsammans med kryptinets ägare, både på presssidan och i prylar. Dessa foton visar stor fysisk närhet, även om de aldrig avbildar mer intima situationer än kramar. Här kan man alltså ställa sig frågan om vilken av relationerna som egentligen är en kärleksrelation. Här är naturligtvis ett möjligt svar att det kanske är båda. Alla är ju inte nödvändigtvis monogama, och inte heller antingen homo- eller heterosexuella. Så visst är det möjligt, åtminstone hypotetiskt, att någon av de användare som uttalar sig så

12 I skrivande stund har jag endast hittat ett kryptin där användaren explicit lyfter fram en annan sexuell orientering än heterosexuell (en 17-årig kille som i en lista över olika intressen och orienteringar själv påstår sig vara bisexuell).

varmt om andra personer av samma kön, eller publicerar foton som visar stor fysisk närhet och/eller sensualitet kanske har både en pojkvän *och* en flickvän.¹³

Tjejerna publicerar ofta foton på bästa väninnan – både på press-sidan, men framför allt i prylar och kollage. Dessa foton kännetecknas ofta av en intimitet som många gånger tangerar gränsen för vad som skulle anses vara romantiskt, sensuellt och t.o.m. sexuellt. Kramar är förstås vanliga, och torde väl i sig inte ens klassificeras som ett gränsöverskridande, men det förekommer också foton där krypinets ägare och väninnan kysser varandra. Detta är något som med undantag för en 19-årig kille endast förekommer bland tjejer i det undersökta materialet. Användarna förhåller sig medvetet till detta genom att själva kommentera sina bilder, eller namnge bilderna med titlar som ”poetisk kärlek”, ”kärlek mellan två flickor” och ”kompishängel”. Namnen i sig kan här tolkas som ett distanserade från bildernas motiv. Med epitetet *poetisk* positionerar man bilden någonstans utöver det vanliga, i något överjordiskt, överkligt och vackert. Det ligger också nära det intryck den vackra, sepiatonade, lite skira bilden förmedlar. Att skriva *kärlek mellan två flickor* är egentligen helt onödigt då man med all önskvärd tydlighet ser att det är två tjejer på bilden, som kysser varandra. Snarare tjänar förtydligandet till att markera att man är medveten om att man bryter mot ett tabu, något som också markeras av kroppsspråket på killen som sitter med rynkad panna i bakgrunden. Bilden *kompishängel* föreställer två tjejer, festklädda i urringade åtsittande toppar, båda med mycket fördelaktigt utseende. På bilden omfamnar de varandra, tätt omslingrade i en djup kyss. Att döpa en bild till kompishängel kan i sig ses som tvetydigt. Å ena sidan markerar man att man är kompisar och ingenting annat, men å andra sidan hymlar man inte heller med vad det är man gör. Den busiga, utmanande och skrattande blick som en av tjejerna riktar rakt in i kameran verkar snarast vilja säga till betraktaren (eller fotografen) ”blev du chockad nu då?”. Det ska väl i och för sig påpekas att man mycket väl kan hångla med en kompis. För tjejer finns det dock ofta ett outtalat krav på att man ska vara kär i den man hånglar och har sex med (Frisell, 1996), och bildens titel kan, vid sidan av sina överskridanden av den heterosexuella normen därför även ses som ett utmanande av denna begränsande könsstereotyp – att det är visst okej att hångla även utanför ramarna för en heterosexuell relation, och utan att vara kär.

Dessa bevis på fysisk intimitet, och de flytande gränserna mellan vänskaps- och kärleksrelationer har motsvarigheter också i sammanhang utanför Nätet. Ambjörnsson (2004) iakttog t.ex. liknande tendenser i sin studie av gymnasietjejeers närhet i sina vänrelationer, där känslorna många gånger liknade dem som kan förekomma i romantiska relationer, med kärlek, tillit och närhet, men också svartsjuka scener och gräl. I likhet med de tjejer som presenteras i mitt material tangerade Ambjörnssons gymnasietjejeer många gånger gränsen för vad som skulle kunna anses som sensuellt, men umgänget trots det klassades enbart som en vänskapsrelation och ingenting annat. Ambjörnsson uppmärksammar det faktum att vi ofta tolkar vad vi ser i enlighet med det heterosexuella imperativet – att bara för att en relation är mellan två personer av samma kön så tolkar vi det som en vänskapsrelation. Det motsatta gäller då för en relation med två personer av motsatt kön.

De flytande gränser mellan vänskaps- och romantiska relationer som iakttagits i materialet återfinns framför allt bland tjejernas krypin. De uppmärksammade fallen bland killarna är oftast gränsfall, där det mer tydligt rör sig om skämtsamma utspel mellan två vänner. Det fysiska avståndet mellan killarna är generellt sett också betydligt större än vad som är fallet hos tjejerna. Även om dessa foton egentligen inte säger något om personernas verkliga sexuella läggning så är det ändå anmärkningsvärt att det så gott som bara är tjejer som uppvisar denna

13 Det faktum att känslorna för vänner ges så starkt uttryck beror naturligtvis också på att vännerna är otroligt viktiga vid denna period i livet. I ett skede då man är i färd med att frigöra sig från familjen och sina föräldrar, och inte ännu har hunnit skaffa sig en fast partner på lång sikt, är detta kanske inte så konstigt. Vänner delar också ofta en historia, och relationen sträcker sig ofta längre tillbaka i tiden än den med en pojk- eller flickvän.

glidning mellan vänskapliga och romantiska relationer. Detta talar för att det finns en allmänt större acceptans för tjejers avvikande från det heterosexuella imperativet, även på Nätet.

Diskussion

I den delstudie som detta paper är en del av ställs frågan om vilka aspekter av sig själva som användarna väljer att lyfta fram i sina självpresentationer på Lunarstorm, om kön och sexualitet framställs på stereotypa sätt eller om mediet uppmuntrar till uttryckandet av nya alternativa former. Detta paper har här fokuserat på en av de kategorier av aspekter som användarna väljer att lyfta fram i sina självpresentationer på Lunarstorm, nämligen den som innefattar personliga relationer. Ställt emot frågan om huruvida kön och sexualitet representeras på stereotypt sätt eller inte kommer en diskussion att föras där de tre antaganden som ställts upp på s. 982 behandlas.

Antalet relationsinriktade tjejer respektive killar

De relationer som lyfts fram av användarna är vänskaps-, familje- och romantiska relationer. I samtliga 3 underkategorier är tjejerna i majoritet: 66 respektive 42% (vänner), 42 respektive 23% romantiska relationer, samt 28 respektive 15% (familjerelationer). Om de tre underkategorierna slås ihop till en, och vi ser på hur många tjejer respektive killar som lyft fram minst en av de tre relationstyperna blir motsvarande siffra 78% för tjejerna och 57% av killarna. Det är alltså en mycket stor andel av de undersökta kryptinerna som är orienterade mot någon typ av relation, och kategorin relationer var också den i särklass största i materialet. Det är inte förvånande att relationer ges en så framträdande roll i ungdomarnas självpresentationer. Personliga relationer mellan användare har befunnits vara centrala i andra internetforum också (se t.ex. Turkle, 1995; Sveningsson, 2001a), och då speciellt de internetforum som är ägnade för socialt umgänge. Trots diskursen om umgänge på nätet som en asocial aktivitet (Sveningsson, 2001b), så pekar mycket på att vissa Internetarenor tvärtom i hög grad uppmuntrar användarnas socialitet.

Vad gäller antagandet om att fler tjejer än killar skulle vara relationsinriktade kan vi se att detta verkar stämma, och i detta avseende speglar självpresentationerna på Lunarstorm i någon mening en stereotyp bild av könen. Det är dock viktigt inte glömma bort att antalet relationsinriktade killar faktiskt också är stort – det är bara i jämförelse med de ännu mer relationsinriktade tjejerna som summan ter sig blygsam.

Styrka i de uttryckta känslorna

I återspeglandet av samtliga relationer ges känslor överlag starka uttryck. Starka känslouttryck är något som noterats även i tidigare forskning om internetkommunikation, och detta gäller hela spektrumet från glädje till sorg (se t.ex. Sveningsson, 2001a), ilska eller hat (Dery, 1996; Zickmund, 2000). Tidigare forskning tyder på att man, kanske för att kompensera bortfallet av ickeverbal information, ofta överkompenserar med extra känslsamhet (Sveningsson, 2001a).

Om vi jämför antalet förekomster med antalet starka förekomster¹⁴ (se tabell nedan) så kan vi dock se en skillnad som tar sig uttryck i att tjejerna generellt sett uttrycker starkare känslor gentemot dem de har relationer till. Av samtliga tjejer som lyfter fram vänskapsrelationer är 85,4% starkt uttryckta, jämfört med 60,7% hos killarna. Motsvarande siffra för familjerelationer är 75,7% hos tjejerna jämfört med 43% hos killarna. Det verkar alltså vara relativt vanligt att de killar som nämner sina familjerelationer bara gör det i förbifarten och utan någon större känsla. Det som något överraskande viker av från mönstret är här de romantiska relationerna, där både tjejer och killar uppvisar en hög procent av starkt uttryckta känslor: 86,7% respektive

14 De starka förekomsterna var data så som de klassificerades i den första kodningen, se s. 982.

80,7%. De allra flesta som nämner sina romantiska relationer gör det alltså på ett sätt som uttrycker starka känslor, och det gäller i lika stor utsträckning för killar som tjejer.

Tabell 3.

	Kvinnor			Män		
	Förekomst	Stark förekomst	%	Förekomst	Stark förekomst	%
Friends	164	140	85,4%	105	70	60,7%
Romantic	105	91	86,7%	57	46	80,7%
Family	70	53	75,7%	37	16	43%

En stereotyp bild av sexualitet?

När det gäller frågan om hur sexualitet framställs är det endast en av 500 som explicit uppger sig vara något annat än heterosexuell¹⁵. De romantiska relationer som lyfts fram är också de uteslutande heterosexuella, även om vissa glidningar och oklara gränser också iakttagits, framför allt i de kvinnliga användarnas presentationer. En möjlig orsak till avsaknaden av referenser till icke-heterosexuella relationer och/eller begär är att ungdomarna i den undersökta gruppens är för unga för att ännu ha hunnit finna sin egen sexuella läggning, eller i alla fall vilja gå ut med den öppet. Den största förklaringen ligger dock förmodligen i normer och ideal för vad som anses accepterat, vad som anses statusfyllt och vad som anses stigmatiserande. Heterosexuella relationer förknippas som regel med något önskvärt medan icke-heterosexuella relationer tvärtom i de flesta sammanhang är stigmatiserande, något som i synnerhet gäller för killar. Detta är avsaknaden av killar som uppvisar sådana oklara gränser ett tecken på.

Konklusion

Sammanfattningsvis kan sägas att det i analysen till stora delar är ett ganska könsstereotypt mönster som framträder. Relationsarbete är något som traditionellt framför allt förknippats med kvinnor och tjejer, och det är också en betydligt större andel av tjejerna som i sina presentationer lyfter fram relationer till andra människor, jämfört med killarna. När relationerna väl lyfts fram är tjejerna också mer översvallande, känslosamma och mångordiga än killarna, som ibland kan framstå som lite träiga, klumpiga och fyrkantiga. Icke desto mindre verkar det finnas ett visst utrymme för förhållningssätt som avviker från det stereotypa, och detta återfinns dels i den andel killar som faktiskt är relationsinriktade, och dels i den andel killar som uttrycker en stark orientering mot relationer. Här är de romantiska relationerna mycket starkt representerade. Även om andelen killar som lyfter fram romantiska relationer i sina presentationer bara är drygt hälften så många som motsvarande andel tjejer, så finns de ändå, och framför allt, andelen stark förekomst är lika hög som hos tjejerna. När killarna väl lyfter fram sina relationer så gör de det också på samma sätt som tjejerna, dvs. i mycket romantiska ordalag, om än något mer kortfattat. Stereotypen enligt vilken killar förväntas visa mindre av romantiska känslor än tjejer motsägs här alltså starkt. I skrivande stund är det dock osäkert vad detta beror på, om det beror på en attitydförändring mellan generationer som kan iakttas även i andra sammanhang, eller om det är internetmediet som i större utsträckning tillåter överskridanden av traditionella stereotypa könsroller.

Med ledning av det material som analyserats hittills verkar det med andra ord som om Lunarstorm uppmuntrar och ger utrymme för en viss avvikelse från könsstereotyper, som i denna

15 Det skall dock nämnas att några andra användare uttrycker sympati med bi- och homosexuella, utan att själva utge sig för att vara det. Vissa av dem klargör t.ex. att de själva är heterosexuella, men anser att andra har rätt att ha vilken läggning de vill, och i andra fall är det mer uttalat vilken läggning de själva har.

studie framför allt yttrar sig i killarnas uppvisande av romantiska sidor. När det gäller frågan om möjligheterna att uppvisa en icke-heterosexuell identitet ser möjligheterna dock sämre ut, då det är mycket få, om ens egentligen någon som avviker från de heteronormativa idealen. Som visats på i papret finns det vissa bitar i materialet där man kan ana glidningar, men det är viktigt att betona att de just är glidningar och snarare en flirt med det andra. Några klara ställningstaganden och gränsöverskridanden görs egentligen aldrig, åtminstone inte i den undersökta gruppen.

Referenser

- Ambjörnsson, Fanny (2004): I en klass för sig. Genus och sexualitet bland gymnasietjejer, Stockholm: Ordfront.
- Andréasson, Jesper (2003): "Brudar, bärs och bögar – maskulinitet och sexualitet i en enkönad miljö" I Tomas Johansson & Philip Lalander (red.), *Sexualitetens omvandlingar. Politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer*, Göteborg: Daidalos, s. 25–46.
- Bertilsson, Hanna (2003): "Att fetischera det "normala". Bisexualitet utifrån några unga mäns berättelser" I Tomas Johansson & Philip Lalander (red.), *Sexualitetens omvandlingar. Politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer*, Göteborg: Daidalos, s. 239–270.
- Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica (1994): *Psychological Gender and Modernity*, Oslo: Scandinavian University Press.
- Boëthius, Ulf (1993): "Ungdomar, medier och moraliska paniker" I Johan Fornäs; Ulf Boëthius & Bo Reimer (red.), *Ungdomar i skilda sfärer*. FUS-rapport nr 5. Stockholm/Stehag: Bruno Östlings förlag Symposion.
- Cohen, Stanley (1972): *Folk devils and moral panics: the creation of the mods and rockers*, London: MacGibbon & Kee.
- Connell, Robert W. (1995): *Masculinities*, Berkeley: University of California Press.
- Dery, Mark (1994): (red.), *Flame wars. The discourse of Cyberculture*, Durham: Duke university Press.
- Dubrovsky, Vitaly J., Kiesler, Sara & Sethna, Beheruz N. (1991): "The Equalization Phenomenon: Status Effects in Computer-Mediated and Face-to-Face Decision-Making Groups", *Human-Computer Interaction*, 6, s. 119–146.
- Ess, Charles (2003): "Ethical decision making and Internet research: recommendations from the AoIR Ethics Working Committee", I Elizabeth A. Buchanan (red.), *Virtual Research Ethics: Issues and Controversies*, Hershey: Idea Group Publishing.
- Frisell, Ann (1996): *Kärlek utan sex går an - : -men inte sex utan kärlek : om gymnasieflickors tankar kring kärlek och sexualitet*, Tumba: Mångkulturellt centrum.
- Ganetz, Hillevi (1992): "Butiken, hemmet och kvinnligheten som maskerad. Drivplatser och platser för kvinnligt skapande", I Johan Fornäs, Ulf Boëthius, Hillevi Ganetz & Bo Reimer (red.), *Unga stilar och uttrycksformer*. FUS-rapport nr 4. Stockholm/Stehag: Bruno Östlings förlag Symposion.
- Giddens, Anthony (1991): *Modernity and self-identity. Self and society in the late modern age*, Cambridge: Polity Press.
- Goffman, Erving (1959/1990): *The Presentation of Self in Everyday Life*, London: Penguin books.
- Göthlund, Annette (1997): *Bilder av tonårsflickor. Om estetik och identitetsarbete*, Linköping: Linköping studies in Art and Science, 167.
- Hammarén, Nils (2003): "Horor, players och de Andra. Killar och sexualitet i det nya Sverige", I Tomas Johansson & Philip Lalander (red.), *Sexualitetens omvandlingar. Politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer*, Göteborg: Daidalos.
- Hård af Segerstad, Ylva (2000): "Swedish Chat Rooms", *M/C: A Journal of Media and Culture* 3(4). <http://www.api-network.com/mc/0008/swedish.html> (2000-10-30).
- Karlsson, AnnaMalin (2002): *Skriftbruk i förändring. En semiotisk studie av den personliga hemsidan*, Acta Universitatis Stockholmiensis. New series 25. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Ladendorf, M. (2002) Cyberzines: Irony and parody as strategies in a feminist sphere. I Fornäs, J., Klein, K., Ladendorf, M., Sundén, J., & Sveningsson, M. (red.), *Digital Borderlands: Cultural Studies of Identity and Interactivity on the Internet*. Amherst: Peter

Lang.

- Lewis, Lisa A. (1993): "Being Discovered: The Emergence of Female Address on MTV", I Lawrence Grossberg, Andrew Goodwin & Simon Frith (red.), *Sound and Vision: The Music Video Reader*, London: Routledge.
- Ma, Ringo (1996): "Computer-Mediated Conversations as a New Dimension of Intercultural Communication between East Asian and North American College Students", I Susan Herring (red.), *Computer-Mediated Communication. Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- McRobbie, Angela & Garber, Jennie (1975), "Girls and Subcultures. An exploration", I Stuart Hall & Tony Jefferson (red.), *Resistance through rituals. Youth subcultures in post-war Britain*. London: Routledge.
- Miller, D. & Slater, D. (2000) *The Internet: An Ethnographic Approach*. Oxford: Berg.
- Parks, Malcolm R. & Floyd, Kory (1996) Making friends in Cyberspace. *Journal of Communication* 46(1).
- Short, John A., Williams, Ederyn, & Christie, Bruce (1976): *The social psychology of telecommunications*, New York: John Wiley & Sons.
- Sproull, Lee & Kiesler, Sara (1991): *Connections. New Ways of Working in the Networked Organization*, Cambridge: MIT Press.
- Sveningsson, Malin (2001a): *Creating a Sense of Community. Experiences from a Swedish Web Chat*, Linköping: Linköping Studies in Art and Science, 233.
- Sveningsson, Malin (2001b): "An antisocial way to meet. Social representations of the Internet", I Mohamed Chaib (red.), *Perspectives on Computer Interactions – a multidisciplinary reader*, Lund: Studentlitteratur.
- Sveningsson, Malin (2002): "Cyberlove. Creating Romantic Relationships on the Net", I Johan Fornäs, Kajsa Klein, Martina Ladendorf, Jenny Sundén & Malin Sveningsson (red.), *Digital Borderlands: Cultural Studies of Identity and Interactivity on the Internet*, Amherst: Peter Lang Publishing.
- Sveningsson, Malin (2003): "Ethics in Internet Ethnography", I Elizabeth A. Buchanan (red.), *Virtual Research Ethics: Issues and Controversies*, Hershey: Idea Group Publishing.
- Sveningsson, Malin (2005): *Ungdomars självpresentationer i en svensk webbgemenskap*. Paper presented at the 17th. Nordic Conference on Media and Communication Research, Aalborg, August 11 –14, 2005.
- Sveningsson, Malin, Lövheim, Mia & Bergquist, Magnus (red.) (2003): *Att fånga Nätet: Kvalitativa Metoder för Internetforskning*, Lund: Studentlitteratur.
- Van Gelder, Lindsay (1991): "The Strange Case of the Electronic Lover", I Charles Dunlop & Rob Kling (red.), *Computerization and Controversy. Value Conflicts and Social Choices*, London: Academic Press.
- Witmer, Diane F. & Katzman, Sandra Lee (1998): "Smile when you say that: graphic accents as Gender markers in Computer-mediated communication", In Fay Sudweeks, Margaret McLaughlin & Sheizaf Rafaeli (red.), *Network and Netplay. Virtual Groups on the Internet*. Menlo Park: AAAI Press/The MIT Press.
- Zickmund, Susan (2000): "Approaching the radical other: The discursive culture of cyberhate", I David Bell & Barbara. M. Kennedy (red.), *The Cybercultures Reader*, London: Routledge.

Övriga källor:

Anneli Englund, Fält/förändringsarbetare Socialkontoret Centrum, Norrköping: personlig kommunikation (e-post).